

Hrvatska dobro pozicionirana, ali 2008. bez napretka

Ott, Katarina

Source / Izvornik: **Aktualni osvrti, 2009, 2, 1 - 3**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.3326/ao.2009.7>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:291414>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-24**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

Izveštaj EBRD-a o tranziciji

Hrvatska dobro pozicionirana, ali 2008. bez napretka

dr. sc. Katarina Ott

Prema *Izveštaju o tranziciji 2008.* Europske banke za obnovu i razvoj, Hrvatska je dobro pozicionirana među tranzicijskim zemljama, ali u zadnjih godinu dana tranzicija u Hrvatskoj nažalost stagnira. Osim toga, po svim osnovnim makroekonomskim pokazateljima - osim inflacije - Hrvatska stoji lošije od prosjeka Južne i Istočne Europe i prosjeka svih tranzicijskih zemalja. Osnovni problemi Hrvatske leže u sporom napretku privatizacije, deregulacije, reformi zdravstvenog i mirovinskog sustava, fiskalne konsolidacije i transparentnosti.

Preporuke Hrvatskoj za napredak tranzicije i brži gospodarski rast, pišu li ih kompetentni domaći ili strani stručnjaci, uvijek su iste – privatizacija i deregulacija te reforma javnih rashoda, posebice u zdravstvenom i mirovinskom sustavu.

Najnovije preporuke nam nudi Izveštaj o tranziciji 2008. Europske banke za obnovu i razvoj.¹ Ona svake godine objavljuje indikatore koji pokazuju kako zemlja napreduje u tranziciji omogućujući tako usporedbe među zemljama. Indikatori se kreću od „nema napretka u tranziciji“ (indikator 1) do „kraja tranzicije“, odnosno izjednačavanja zemlje s naprednim tržišnim gospodarstvima (indikator 4+). Izveštaj obuhvaća tri skupine zemalja: Srednje Europe i Baltika koje su 2004. ušle u Europsku uniju (osim Republike Češke), Južne i Istočne Europe u koju je svrstana i Hrvatska, te Zajednice Nezavisnih Država i Mongoliju.

Ovogodišnji Izveštaj pokazuje veći broj poboljšanja indikatora nego prethodne godine, a poboljšanja ne znače uvijek samo pomak u prethodnoj godini već mogu biti rezultat reformskih procesa u više prethodnih godina. Najznačajniji su pomaci u zemljama Južne i Istočne Europe, a najmanji u zemljama Srednje Europe i Baltika. Razlog za stagnaciju zemalja Srednje Europe i Baltika nalazi se u tzv. „zamoru od reformi“ i već dosegnutim vrlo visokim standardima (sve već imaju opći indikator tranzicije od otprilike 3,5 do 4, premda još ni jedna nije dosegla 4+).

Reforme koje obilježavaju tranziciju dijele se u tri faze: (1) reforme koje omogućuju djelovanje tržišta (privatizacija malih poduzeća te liberalizacija cijena i tečajja); (2) reforme koje produbljuju tržište (privatizacija velikih poduzeća i jačanje financijskih institucija); (3) reforme koje podržavaju tržište (fundamentalne reforme upravljanja

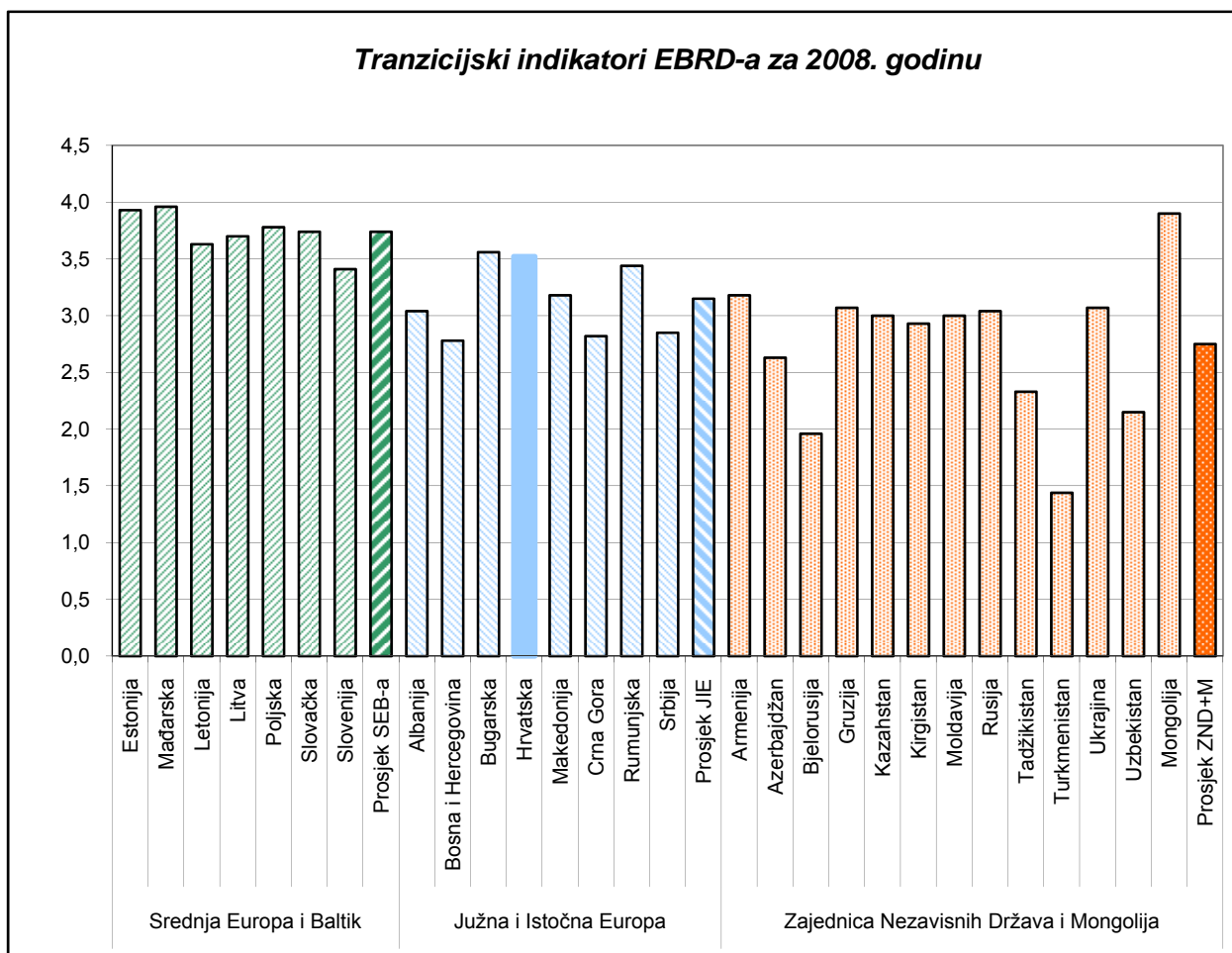
¹ European Bank for Reconstruction and Development (EBRD): *Transition Report 2008: Growth in Transition*, objavljen u studenom 2008, u Hrvatskoj predstavljen 27. siječnja 2009.

poduzećima, razvoj institucija za zaštitu i poticanje konkurencije te komercijalnije pružanje usluga infrastrukture).

Posebice je značajno što je dokazana značajna pozitivna veza između indikatora tranzicije i ekonomskog rasta. Porast indikatora za 0,1 – npr. s 3,0 na 3,1 – značit će povećanje ekonomskog rasta za više od jednog postotnog poena u svakoj idućoj godini. Naravno, na rast utječu i drugi čimbenici poput početne pozicije zemlje i fiskalne ravnoteže, ali porast indikatora tranzicije, naročito reformi koje podržavaju tržište u trećoj i najtežoj fazi, posebice je značajan za rast. To je, naravno, vrlo važno za zemlje koje su već uznapredovale u tranziciji, a među njima je i Hrvatska.

Kako, dakle, stoji Hrvatska?

Ne baš loše. Kako pokazuje grafikon koji slijedi, nismo daleko od zemalja Srednje Europe i Baltika, čak smo malo bolji od Slovenije (3,52 naprama 3,41). U skupini zemalja Južne i Istočne Europe od nas je bolja jedino Bugarska (3,56). No, zabrinjavajuće je što se Hrvatska u godinu dana nije ni pomakla. Svi su indikatori isti kao i 2007. odnosno generalni indikator je (3+), a pojedinačni indikatori se kreću od najlošijeg (3-) za politiku konkurentnosti do najboljeg (4+) za privatizaciju malih poduzeća te trgovinski i devizni režim. Istina je da zemlje u naprednijim fazama tranzicije sporije povisuju svoje indikatore, no Slovenija je, primjerice, uspjela popraviti indikator za tržište vrijednosnica i nebankovne financijske institucije.

Izvor: autoričin izračun na temelju podataka EBRD-a (2008).

Osim usporedbe indikatora tranzicije Izvještaj omogućuje i usporedbe nekih makroekonomskih pokazatelja, pa je iz tabele koja slijedi vidljivo da Hrvatska nažalost po svim promatranim pokazateljima osim inflacije stoji lošije od prosjeka Južne i Istočne Europe i prosjeka svih tranzicijskih zemalja.

Osnovni makroekonomski podaci za Hrvatsku, Južnu i Istočnu Europu i sve tranzicijske zemlje 2007. i 2008.

	Hrvatska		Prosjek Južne i Istočne Europe		Prosjek svih tranzicijskih zemalja	
	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.	2008.
Rast realnog BDP-a (%)	5,6	3,8	6,2	6,5	7,5	6,3
Deficit/suficit proračuna opće države (% BDP-a)	-2,3	-2,0	0,1	-1,5	0,0	0,2
Rashodi opće države (% BDP-a)	47,8	48,3	39,0	40,1	35,2	36,6
Deficit tekuće bilance plaćanja (% BDP-a)	-8,6	-9,9	-14,6	-16,7	-6,0	-6,0
Inflacija (% godišnje)	2,9	6,5	4,5	7,8	6,7	10,7

Izvor: autorica na temelju EBRD (2008).

Što se Hrvatskoj zamjerava, odnosno preporučuje?

Privatizacija je u prošloj godini slabo napredovala. Da bi je ubrzala, Vlada mora preispitati ciljeve privatizacije i uskladiti ih s regulacijom EU, odlučiti o ulozi Fonda za privatizaciju te utvrditi strategiju prema poduzećima u većinskom državnom vlasništvu.

Napredak procesa deregulacije poznatog kao „regulacijska giljotina“ bio je sporiji od očekivanog. Reforme bi trebale uključivati ocjenu učinka regulacije na županijske i općinske propise kako bi se i dalje smanjivala državna intervencija u gospodarstvu i poboljšala poslovna klima.

Potreban je daljnji napredak reformi zdravstvenog i mirovinskog sustava i veća fiskalna konsolidacija, a posebice uključivanje izvanproračunskih operacija u račune opće države kako bi se povećala transparentnost. S druge strane, fiskalna konsolidacija ne bi smjela onemogućiti financijski zdrave lokalne jedinice da ulažu u bitne infrastrukturne projekte.